

tudomány légkörében, a mint csak sas-szárnyaik bírhatják. Hiszen alig van oly ága a tudományos ismereteknek, melyben egy-egy korszak-alkotó lépést magyar ember nevéhez kötött volna a történelem. Hanem mégis fontosabb tekintet az általános magyar nemzeti kultúra tekintete. Amaz dicsőség kérdése, emez létkérdés. Akadjon bár egy-két ember fajunk soraiban, ki oly magasra emelkedik, mint halandó soha sem emelkedett (miként Schiller mondja Keplerről), azért nincs számunkra jövő, ha népünk értelmiségét nem emeljük s értelmisége súlyával a természetes életrevalóságát s vele önfentartási erejét nem sokszorozzuk.*

SZILY KÁLMÁN.

* Term. tud. Közl. XVII. 27.

A RIZSTERMESZTÉS RŐL MAGYARORSZÁGON.

Sokan abban a véleményben vannak, hogy a rizstermesztést Magyarországon a törökök kezdték a XVII-ik században. Erre vallanak szerintök azon számos vízvezető árkokok, melyeknek nyomait mainapság is láthatni Felső-Magyarország némely vidékein; továbbá némi helynevek, mint például Eger mellett egy régi malom helye, melyet most is »rizsmalom« néven ismer a lakosság.

Csakhogy ezt az állítást történelmi adat nem igazolja, s a szájról szájra átadásnak sem lehet abból a korból alapja. De miként is lehetne megegyeztetni a törökök hadakozó, romboló nomád természetével azt a feltevést, hogy ők egy olyan sok munkával s szakértelemmel járó kulturát épen Magyarország felvidékén a rizstermesztésre legkevésbé alkalmas éghajlati állapotok közt vagy akárhol is Magyarországon akartak volna megkísérteni, mikor saját országukban, a tulajdonképi Törökországban sem tudták sem akkor, sem azután meghonosítani, melynek erre pedig sokkal kedvezőbb az éghajlata!

Az említett vízvezető árkok, valamint a jelzett helyi elnevezések is a későbbi korból, Mária Terézia és II. József idejéből valók. Az ő uralkodások alatt történt Magyarországon egész a mi

időnkig a legtöbb vízszabályozás s vízvezetési kísérlet az ország minden részében, és az egri rizsmalom elnevezése csak annyit jelent, hogy ott a rizst közönséges primitív eljárás szerint lehántották; a nyers rizst pedig kaphatták s szállíthatták oda más helyről, a minthogy szállították is a *Bánságból* Kassára, Munkácsra, Pozsonyba, Debreczenbe, Budára, Eszékre, Temesvárra, Szegedre s egyebüvé is a múlt század végén, a szűk és sovány esztendőkből. Ennek bebizonyítására már vannak elegendő hivatalos feljegyzések, bőséges adataink.

Mercy tábornok s császári királyi helytartó volt az, ki a törökök végleges kiűzése, tehát a passzaroviczi békekötés után nagyszámú német és olasz családot telepített a Bánságba Temesvár környékére. 1724-ben Delta új községgé alakult, részint rajnai németek, részint mantuai olaszok beköltözése következtében, kik a dettai és dentai bentlakó oláh s rác népek közt a földmívelésen kívül még *kender-, selyem- és rizstermesztés* sel kezdtek foglalkozni. Az akkori időkre esik a Temes és a Béga szabályozása is, valamint a Berzava és Birda patakok csatornába húzása is, úgy a mint azt jelenleg is látjuk.

E vizek szabályozása azonban távolról sem volt eléggé tervszerűen csinálva arra, hogy a rizstelepek biztosítva lehetnek volna a vizek garázdálkodásai ellen, s hogy a rizsföldeket a száraz esztendőben is *folytonosan* öntözhetnék volna. A gyülevész vizek lecsapolása pedig igen sok kívánni valót hagyott hátra és a különben is nagy számú belvizek, mocsarak számát az öntöző vizek csurgalékai még inkább nevelték. Ez volt állítólag a fő oka a rizstermesztés hatóságilag történt beszüntetésének 1768-ban, mikor Perlas császári helytartó közegészségi szempontból Temesvár környékén eltiltotta a rizstermesztést.

Szerencsére azonban ez a tilalom nem sokáig tartott, mert II-dik József átlátván a rizstermesztés nagy fontosságát Délmagyarországon, azt ismét felkaroltatta s foganatosításával a bécsi császári kincstárt bízta meg.

1773-ban bizonyos Limoni nevű mantuai olasz engedélyt kapott, hogy Omor mellett rizstelepet rendezzen be s rizshántó malmot állítson fel vízi erőre. Továbbá Limoninak rizstermesztésre 300 hold, a vele bejött 12 olasz család számára pedig 252 hold földet engedélyeztek 10 évre, minden adó, bérdíj, közmunka-robot fizetés nélkül.

Tíz év múlva, 1783-ban, a 10 évi szabad idő Limoni számára még ugyanannyi időre meghosszabbított és ugyanezen évben négy új rizstelep jött létre. Az egyik Kis-Gattaján, hol Arizikároly kapott 150 holdat, a másik Nagy-Gattaján, Jerzabek Jakab és Jöhr Mátyásé, kiknek olasz munkások vezetése mellett, 600 illetőleg 250 hold összesen 850 hold kincstári föld szakított ki hasonló feltételek mellett; egy negyedik telep alakult Csebzan Barbieri Domokos felügyelete alatt 500 holdon.

1787-ben gróf Pálffy Károly rendeletet küldött a bécsi kancelláriától a temesvári jószágigazgatóságnak, hogy Denta mellett Topolyán 250 hold 10 évi szabad időre Baldi Doménicónak adassék rizstermesztésre.

E szerint 15 év leforgása alatt, 1773-tól 1787-ig, 6 telepen összesen 2302 holdon volt rizstermesztés. Ezek közül az omori, gattajai, topolyai a Berzavából vette öntözésre a vizet; csak a Barbieri-féle telep volt a Temes mellett Új-Pécs és Csebza községek szomszédságában. Ennek legtöbb küzdelme volt a vizek áradásaival s az oláh robotosok rakonczátlanságaival, úgy hogy a csebzai telep az első volt, mely e század elején megszűnt.

A Baldi-féle telep Topolyán már topografiai fekvésénél fogva is igen alkalmas volt az öntözésre; és a vizek lecsapolása is könnyű volt a Mária-Terézia-csatornába. Ez a telep később 1803-ban Arizi Pálnak, az elhalt Arizi Károly fiának került kezére és nemcsak túlélte a többi, hanem a sok viszontagság daczára, leányágon átment a Timáry családra, melynek mind e mai napig is birtokában van.

A leggazdagabb rizstermesztés 1794-ben volt, mely évben az összes rizstelepek termése a kincstári kimutatás szerint 25,800 mérőre rúgott; hanem ezzel a bántásági rizstermesztés el is érte tetőpontját és a következő évben már csak 7924 mérő termett az összes rizstelepeken; 1797 után pedig oly rohamosan hanyatlott, hogy alig tudtak lépést tartani a minden oldalról felmerülő akadályokkal.

II-dik József halála után a monarchia minden országában másképp alakultak a nemzetgazdasági állapotok, melyekre nagy hatással volt az időközben kitört francia forradalom.

Két világ, az új és a régi világ állott egymással szemközt; pénzre és katonára volt tehát szükség, hogy a nagy kérdés megoldassék; a kincstár félretéve minden helyes gazdasági elvet, megadóztatott mindent, a mit csak lehetett.

A rizstermesztők, kik ez ideig igen kiváló kedvezményekben részesültek s adómentesség tekintetéből a kincstár egészen a nemesi osztály kiváltságai szerint bánt el velök, most *pénzadó* alá

vettek. Történt pedig ez épen akkor, mikor a paraszt-robotos népet katonának fogdosták s mikor a falvakban nem lehetett többé 40 éven alól levő napszámot találni; mikor a mezei munka napszám 5 krajczárról egész 60 krajczárig emelkedett: épen ekkor vett a kincstár a rizstelepekre 40 kr. *indusztriális* adót holdanként.

A rizstelepek árendásai 1805 október 5-ikéről egy hosszú memorandumot nyújtottak be a kincstárnak, melyben kijelentették, hogy a megnehezült idők járása miatt lehetetlen továbbra fentartaniok a rizstermesztést; nincs arató, nincs földmunkás, nem lehet vetni, nem lehet aratni, s ez évben is legnagyobb-részt lábán maradt a termés. Ők tehát kényszerítve vannak megszüntetni a rizstermesztést, a mint már némelyike közülök tényleg meg is szüntette.

Erre a memorandumra a kincstár igen szép válasszal, illetőleg vizontkérelemmel felelt, t. i. hogy ezután a bérlők a napszámot csak 30 kron fogják fizetni, s hogy az újpécsi, csákovai, dentai, verseczi, bogsányi uradalmi tisztek utasítva lesznek a szükséges robotmunkások kiállítására s így végzi: »minthogy ő felségé kormánya a rizstermesztést, mely az országnak több mint 30 éven át elvitathatatlanul igen sok hasznot hozott, nemhogy elejteni, de mindig szélesebb körben terjeszteni kívánja, elvárja a bérlők részéről is, hogy minden lehető áldozatot meghozzanak saját érdekekben is arra, hogy a rizsművelés továbbra is fentartassék s jobbra forduló idők várható bekövetkezésével ismét felvirágozzék«.

De az idők várva-várt jobbra fordulása be nem következett, sőt még csak azután jöttek a valódi Napoleoni háborúk, melyekben Európa minden fegyverfogható népének részt kellett vennie. A fent megnevezett uradalmak tehát még kevésbé szolgáltathattak robotos erőt, mint azelőtt; saját gazdaságuk is csak tengődve vegetált, és így 1806. tavaszán a rizsföldek is mind parlagon

maradtak, s az egyetlen Arizi Pált kivéve mind az öt rizstermesztő véglegesen megszüntette a rizstermesztést.

Ez volt sorsa a rizstermesztésnek a múlt században Délmagyarországon.*

A rizs minőségét illetőleg még érdemesnek találom itt megemlíteni, hogy a múlt században Délmagyarországon a »Nostrano« néven ismeretes mantuai rizst termelték az olaszok, a mit a levéltár okiratai közt talált mustramutatvány kétségtelenül bizonyít. A »Nostrano« pedig igen későn érő rizsfaj s már ebből is meg lehet érteni annak az okát, hogy miért húzódott el a rizs-aratás akkor egész ősz utójáig, úgy hogy némelykor a termésnek nagy részét be sem lehetett takarítani. Ez a körülmény bizonyára nagyban hátráltatta a rizstermesztés meghonosulását az alföldön.

Áttérve most a rizstermesztéssel az újabb időben tett kísérletekre s a Péklán (Bácsmegye) elért eredmények ismertetésére, első sorban szükséges felmlítenem, habár csak nagyban való tájékozódás kedvéért is, némely e rizstelep keletkezésével kapcsolatban levő gazdasági momentumokat.

Elkészülvén a hetvenes évek elején a 120 kilométer hosszú Ferencz-József öntöző csatorna, a földművelési miniszterium a pénzügyi és közlekedésügyi miniszteriumokkal egyetértőleg a modern raczionális gazdaság szempontjából czélszerűnek találta,* hogy Péklán, a Keresztúr és Torzsa községek közt elterülő s közetlen a csatorna bal partján elvonuló kincstári földekből 450

* A ki erről többet is kívánna tudni, azt utalom, — nem az országos levéltárban szekérszámra meglévő német, olasz, latin akták felkeresésére, mely igen hosszadalmas munka, hanem arra a czikkorozatra, melyeket belölök összeállítottam, s melyek az Országos gazdasági Egylet közlönyében, a »Gazdasági Lapok«-ban 1885. évben jelentek meg, vagy a német Max Wirthnek »Ungarn und seine Bodenschätze« című könyvére, melyben hasonlóan olvasható egy tölem származó rövid kivonat a magyarországi rizstermesztésről a régiebb és újabb időkben.

katasztrális hold kiszakíttassék, s rajta a periodikus rétöntözés bemutatása kedvéért egy minta-gazdasági telep rendeztessék be.

A szilipek, tanyák, gazdasági egyéb épületek, vízvezető árkok kiépítésére a három miniszterium 1878-ban 11,379 forintot utalványozott, és az elfogadott terv szerint a munkálatok még ugyanazon év tavaszán megkezdődtek, úgy hogy október 5-ikén a közlekedési miniszterium helyiségében összejött bizottság előtt a berendezés a fentebbi összeg keretében már bevégzett ténynek nyilvánítottatott.

A telepet házi munkás állatokkal s gazdasági eszközökkel akkép remélték felszerelni, hogy a telep évi termékeiből bevett pénzt egy pár évig csakis e czélra fogják fordítani.

Ámde a telep bruttó bevétele még a gazdaság vezetésére szükséges forgó tőke fedezésére sem volt elegendő, s ezért egy pár igás ökor s két igás lónak és némely legszükségesebb gazdasági eszköznek a beszerzését csak újabb beruházási tőke reáfordításával fehettek.

És ez a gazdálkodás így ment a maga útján egész 1880-dik év végéig. Termeltek a telepen sovány búzát s még soványabb tengerit, igen rossz zabot s árpát, kölest és még rosszabb kendert s dohányt, hanem *öntözésről* szó sem volt; a telep gazdaságát egy béres cseléd vezette s valóságos ironiája volt a mintagazdaságnak; a szántóknak egy részét elegendő igás erő hiányában kénytelenek voltak ismét bérbe adni.

Természetes, hogy a gazdaságot ilyen módon tovább folytatni képtelenség lett volna.

Látva a telepnek ezt a sanyarú helyzetét, a földművelési miniszterium szakértők véleményét kérte, hogy a gazdaság mibenlétéről, talajminőségéről s ezzel együttjáró forgó beosztásról kimerítő jelentést, illetőleg javaslatot tegyenek.

A kiküldött szakértők szigorú bírál-

latot adtak a telepről, s azt mind fizikai természete, mind a fel- és altalaj minősége szempontjából elítélték, kijelentvén, hogy a telep vizenyős természeténél fogva kevésbé alkalmas a mintagazdaságra, s magvas gabbanművek művelésére csakis magasabban fekvő részei fordíthatók. A javaslat pedig arra hajlott, hogy kár a telepre többet költeni, hanem vissza kell azt adni a kincstárnak, hogy megint a bérlők kezére kerüljön, kik legalább 11 forintot fognak fizetni holdjáért.

Mielőtt azonban a telep visszakebelezése megtörtént volna, 1880 derekán az akkori földművelési minisztertől felhívást kaptam, hogy Péklára leutazva, az ottani gazdasági viszonyokról én is nyilatkozzam s a további teendőkről tervet készítsék.

Én a tervet néhány nap alatt a helyszínén el is készítettem s szeptember 6-ikán be is nyújtottam. A telep alantabb fekvő vizenyős részét folytonos öntözéssel *rizstermesztésre*, a nyirkosabb, de magasabban fekvő földeket pedig *kendertermesztésre* s zöld takarmányfélék számára osztottam be, meghagyván a telep személyzeti szükséglete s a gazdaság változatossága szempontjából azokat az őszi s tavaszi magtermékeket, melyek jó műveléssel hasznot ígérhettek.

A miniszter ezt a tervet, habár nagy feltűnést okozott, s némelyeknek igen vakmerőnek látszott, elfogadta s a telep igazgatását reám ruházta.

Számításaimban nem csalatkoztam; Péklán azóta a rizs és a kender nagyszerű eredményeket hozott minden évben. E két kereskedelmi növény jövedelme *kétszeresen* túlhaladja a most már 750 katasztrális holdra kiterjesztett telep minden más termékeinek jövedelmét. 1886-ban a telep 15 évre bérbe adatott és így a rizs- és kendertermesztés a magánszorgalomra bízott.

Péklán ez idő szerint 150 katasztrális hold van rizs alá berendezve. E 150 holdba vetünk 130 hektoliter rizst, és terem 4500 hektoliter nyers rizs. A

nyers rizst a bérlők tulajdonát tevő kisztapári múmalomban hámoztatjuk s fehéritjük és nyerünk belőle 1400 métermázsa elsőrangú, 200 métermázsa másodrangú, s 100 métermázsa apró törött rizskását (risino). Ezenkívül 400 métermázsa korpát s finom rizslisztet, mely kitűnő hizlaló anyag s az óvári kísérleti állomás bizonyítása szerint az olajpogácsa tápláló értékét pótolja.

A mi a rizstermesztést, a növény termesztését, művelési módját s kereskedelmi czikké feldolgozását illeti, ezekről már füzetekre menő ismertetést adtam ki, s nem lehet itt szándékom sokszor elmondott dolgokat hosszadalmasan ismételni.

A rizs vízi növény; a fűvészi könyvekben *Oryza sativa* néven ismeretes. Linné a hat főbb hímeselek osztályába sorozza, Jussieu pedig a fűneműek (Graminaceae) közt ad neki helyet, hová a gabonafélék is tartoznak.

A péklai rizs a »carolina rizs«-fajból van átültetve, mely mint *korán érő* s egyszersmind a legjobb minőségű rizs legjobban megfelel éghajlatunknak s a legkiterjedettebb keresetnek örvend.

A rizs folytonos öntözést követel, jobban mondva, életét vízzel borítva éli át.

A vetés ideje nálunk április 20-ikától május közepéig van; hanem vetettünk már Péklán június 23-ikán is, s már szeptember 10-dikén az érés fokára jutott.

A rizsnek 2500—2800° C. hőfokra van összesen szüksége, hogy megérjen. Ezt az összes melegséget 140 tenyészeti napra elosztva, az átlagos napi melegség 19—20° C. hőfoknak felel meg. A légkör nálunk csak június és júliusban szokott ilyen hőmérsékletű lenni, ezért sokan még mai napig sem hiszik el, hogy Magyarországon rizst lehessen termesztetni, mely szerintök trópusi és trópusalji éghajlatot kíván. A szükséges meleget azonban nemcsak a levegő adja a növénynek, hanem a nap közben fölmelegedett s az éjjeli levegőnél melegebb talaj és öntözővíz is. E-

kettő pedig a magyar televényes alföldön és a Ferencz-József csatornában s a bevezető hosszú árkokban oly hőfokra emelkedik, a milyenre Olaszországban sem. A víz a rizst megvédi a dértől; s a jégeső sem tesz annyi kárt benne mint a szárazsi veteményekben.

Minden bizonnyal a rizsnek is megvan a maga ellenségei, mert minden növénynek van gyomflórája. A vízi köles vagy kosztráva, mit az olasz *giavone* néven nevez, a vízi mohar, a nád és sás, s a vízi élősdiek s gyomok mind nagy ellenségei a rizsnek, valamint az úgynevezett békanyál, mely behálózza a rizs szárait s nem engedí, hogy a nap melege a víz alá hatoljon.

A rizst nem szokták aratáskor garmadába, keresztekbe rakni, hanem kévéként hordják ki a rizstáblákról, szekérre rakják, a szérűre viszik s ott kicsépelik. A rizs szalmája a kicsépléskor még zöld.

A rizs kiszáritása a cséplés után a szérűkön történik, s egyike a legkényesebb műveleteknek, melyet e növény követel, mert a nyers rizs színe és kereskedelmi értéke nagyrészt a szárító eljárástól függ.

Mindezekből kitűnik, hogy a rizstermesztés sok apró pepecseléssel s gondallal jár, mely a természetben magasabb műveltséget s főleg szorgalmasabb utánajárást követel mint a búza vagy egyéb gabonaféle, a mi természetes is, mert itt a természetnek nemcsak a talajjal, hanem egyszersmind a vízzel is van dolga, melynek éltető s termékenyítő ereje csak akkor hatásos a növényzetre, ha okos és mindig megokolt eljárásban részesítjük.

Végül annak jeléül, hogy a magyar talajban termett s a Duna vizével öntözött rizs sokkal zamatosabb ízű s tápláló értékre is gazdagabb mint a külföldi legjobb rizsek, szabad legyen felhoznóm a budapesti magyar kir. chemiai kísérleti állomásnak a földművelési miniszteriumhoz terjesztett jelentését, mely

szerint a pusztai-pékli »*magyar korona rizs*«, a »*carolina*« és »*olasz rizs*«-zel összehasonlítva, *proteinban* a leggazdagabb, egyéb alkotórészeinek mennyiségében pedig a *carolina* és *olasz rizszel* megegyezik. »*Ennélfogva a pusztai-pékli rizst a legelső hely illeti meg*«, mondja a budapesti kémiai kísérleti állomás vezetője, ki a pékai rizst próbára meg is főzette és azt tapasztalta, hogy »nemcsak jóízű és egyenletes állományú, hanem, a mint mondani szokták, igen kiadós is, azaz a rizs-szemek igen erősen megduzzadnak«.

Az említett háromféle rizs kémiai alkata a következő:

Alkatrészek	Pusztai-pékli	Carolina	Olasz rizs
Víz	10·56 %	9·74 %	9·93 %
Hamu	0·52 »	0·24 »	0·45 »
Zsír	0·24 »	0·25 »	0·28 »
Cellulose	0·38 »	0·16 »	0·07 »
Protein	5·20 »	4·99 »	3·45 »
Nitrogéntelen vo- nadék-anyag	83·10 »	84·62 »	85·82 »

E szerint Péklán nemcsak rizst termesztünk, hanem *első minőségű rizskását* is készítünk. Ezzel a rizstermesztés létjoga is el van döntve Magyarországon.

BODOLA LAJOS.

A CHEMIA HALADÁSA AZ UTOLSÓ ÖTVEN ÉV ALATT.

(Befejezés.)

Tudományunknak alig van ága, a melyben Dalton atómelméletének fontosabb szerep jutott volna, mint a szerves chemiában; és bizonytalán nincs olyan ága, a mely az elmúlt 50 év alatt akkora haladást tett volna, mint épen ez. A legfontosabb felfedezések egyike, a mely már több mint félszázados, az, hogy lehetnek vegyületek, a melyek a mellett, hogy azonos összetételűek, azaz ugyanazon alkotórészek ugyanazon százalékos mennyiségben vannak meg bennök, mégis különböző kémiai anyagok, mert különböző tulajdonságaik vannak. Dalton volt az első, a ki efféle vegyületek létezését megmutatta és azt a nézetét fejezte ki, hogy a különbség az atómoknak különböző elhelyezkedéséből ered. Nem sokkal később Faraday mutatta meg, hogy ez a feltevés helyes és Liebig, továbbá Wöhler kutatásai, melyekkel a cyansav és cyamelid kapcsolatát kimutatták, Dalton következtetésének helyességéről minden kétséget eloszlattak. Ezek után Faraday kimondhatta, hogy keresnünk kell olyan testeket, a melyek ugyanazon elemekből állanak, és bennök az elemek ugyanolyan viszonyban vannak, de tulajdonságaik mégis különbözők. Ezek száma, mondá, valószínűleg még szaporodni fog. Hogy ez a jóslás mennyire igaz volt, kiténik abból

a tényből, hogy manapság már ezrekre rúg az ilyen esetek száma és nemcsak az egyes testek közötti különbségek okát találtuk meg az atómok eltérő csoportosulásaiban; hanem valamely adott vegyületre előre megmondhatjuk azon variációk számát, a melyekben az alkotó elemek ugyanolyan súlyviszonyokban fordulhatnak elő. Hogy minő rengeteg eme variációk száma, kiténik abból, hogy pl. az a szénhidrogénvegyület, melyben 13 atóm szén 28 atóm hidrogénnel van vegyülve, nem kevesebb, mint 802 különféle alakban jelenhet meg.

Dalton atómjai csak az elmélet alapköveit alkotják; de az újabb szerves chemia egész épülete az atómok elhelyezkedése módjának ismeretén épül fel. Bizonytalán csodálatos, hogy a mai chemikusok egész biztossággal meg tudják mondani, minő relatív helyzetük van az atómoknak abban a molekulában, a mely oly parányi, hogy egy tűhegyén sok millió férne el belőle. De még nem lenne késünk a tudomány osztrigáinak felbontásához, ha nem haladtunk volna az elemi atómok különös tulajdonságainak megismerésében messzebbre, mint Dalton maga. Alapos okok szólnak manapság a mellett, hogy minden elem atómjainak különös vegyülő képességök van; egyesek egyetlen,



Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)



A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:



Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).



Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.